

Nr 88.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1932 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hjälpåtgärder åt vissa egnahemslåntagare jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 108, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1932/1933 till hjälpåtgärder åt vissa egnahemslåntagare m. m. ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 26 februari 1932 avlåten proposition, nr 149, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

1) medgiva, att å statslån från egnahemslånefonden, som för år 1920 eller senare år beviljats eller beviljas för utlämnande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, räntan må för åren 1932 och 1933 nedsättas till 3.7 procent å statslån, varför amorteringsskyldighet ej föreligger, och till 3.3 procent å den stående delen av statslån, varför amorteringsskyldighet föreligger, allt under villkor att låneförmedlare medgiver innehavare av egnahemslån från ifrågakommande statslån enahanda nedsättning av räntan;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande omständigheter bevilja låneförmedlare anstånd under högst tre månader med erläggande helt eller delvis av föreskrivna ränte- och kapitalavbetalningar till egnahemslånefonden;

3) medgiva, att Kungl. Maj:t må i huvudsaklig överensstämmelse med i bilaga A till detta protokoll intagna bestämmelser utfärda kungörelse om ändrad lydelse av §§ 1, 15 och 17 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten; samt

4) för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkt förslag, av stödlån åt egnahemslåntagare för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 550,000 kronor.

Berörda bilaga finnes jämväl fogad vid detta utlåtande såsom *Bilaga A*.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet.

Motioner.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

A) väckta i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition:

1) I: 309 av herr *Larson, Edward*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 149, att räntenedsättningen å egnahemslån till jordbrukslägenheter göres permanent, samt att anslaget till stödlån i enlighet med 1931 års egnahemsutrednings förslag utökas till 1,100,000 kronor; samt

2) II: 462 av herr *Ericson* i Boxholm *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen beslutar företaga sådan förändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 149

a) att räntan å egnahemslån, som för år 1920 eller senare år beviljats eller beviljas, nedsättes till 3.6 procent för jordbrukslån under hela lånetiden samt å bostadslån under den amorteringsfria tiden som hittills efter 4 procent och under amorteringstiden efter 4.5 procent,

b) att för utlämnande i huvudsaklig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag av stödlån åt egnahemslåntagare för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,100,000 kronor.

B) väckta före propositionens avlåtande till riksdagen:

1) I: 201 av herr *Rosén*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av bestämmelsen i uppbördsreglementet — Sv. förf.-saml. 382/1931 § 9 — att amortering och ränta å egnahemslån, som skattskyldig har att erlägga, må uppdelas på två betalningsterminer;

2) I: 202 av *densamme*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av kungl. kungörelsen den 8 juni 1928 angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten — Sv. förf.-saml. 217/1928 § 18 — att låneförmedlare skall för varje år inbetala hälften av ränta och amortering före utgången av februari månad och hälften före utgången av juni månad nästföljande år;

3) II: 291 av herr *Laurin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen ville besluta att nedskriva egnahemslån å småbruk, som fortfarande innehavas av småbrukare, till femtio (50) procent av det ursprungliga lånebeloppet, däri inräknat förfallna räntor t. o. m. 1932 års utgång; samt

4) II: 141 av herrar *Hultman* och *Johanson* i Hallagården, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att räntan å efter år 1919 utlämnade egnahemslån må nedsättas att från ingången av år 1932 utgå å jordbrukslån under hela lånetiden efter 3.6 procent samt å bostadslån under amorteringstiden efter 4.5 procent, ävensom att för genomförande av de föreslagna räntesänkningarna nödiga medel ställas till förfogande.

Beträffande de skäl, som anförts såsom stöd för dessa framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

I skrivelse den 22 maj 1931, nr 280, anhöll riksdagen, i anledning av motionerna I: 270, II: 5, II: 25, II: 26, II: 225, II: 306 och II: 307, under åberopande av jordbruksutskottets, av riksdagen godkända utlåtande nr 74, att Kungl. Maj:t ville låta skyndsamt verkställa utredning, i vad mån en statlig hjälpaktion för vissa egnahemslåntagare kunde anses erforderlig, och rörande lämpligaste sättet för densammas genomförande samt för 1932 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Vid anmälan den 12 juni 1931 av nämnda riksdagsskrivelse ävensom vissa till jordbruksdepartementet inkomna framställningar i ämnet, rörande bland annat frågan om egnahemsförhållandena i Malmöhus län beslöt Kungl. Maj:t uppdraga åt statens egnahemsstyrelse jämte fyra särskilda utredningsmän, vilka chefen för jordbruksdepartementet skulle äga tillkalla och av vilka en skulle tillkallas endast för utredningen i vad anginge förhållandena i Malmöhus län, att verkställa den i riksdagsskrivelsen begärda utredningen.

Utredningsarbetet har av egnahemsstyrelsen jämte följande tillkallade utredningsmän, nämligen ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren G. H. Svensson i Grönvik, jordbrukskonsulenten K. S. Westelius, Luleå, landstingsmannen P. Lovén, Tottarp, Djurslöv, och, i vad utredningen avsett förhållandena i Malmöhus län, egnahemsinnehavaren Olof Olsson, Rönneholm, bedrivits under benämningen 1931 års egnahemsutredning.

Med skrivelse den 27 november 1931 har 1931 års egnahemsutredning avlämnat betänkande med förslag rörande statlig hjälpaktion åt vissa egnahemslåntagare (statens offentliga utredningar 1931: 37), varöver yttranden avgivits den 21 januari 1932 av fullmäktige i riksgäldskontoret och den 28 samma månad av statskontoret.

Till en början må erinras om följande.

Vid 1904 års riksdag beslöts inrättande av egnahemslånefonden i syfte att bereda tillfälle för mindre bemedlade personer att erhålla lån för förvärvande på landsbygden av egna hem. De närmare bestämmelser, som reglerat lånerörelsen, hava under årens lopp varit föremål för jämkningar. Beträffande de under senare åren vidtagna ändringarna i egnahemslånebestämmelserna må erinras, att vid 1923 års riksdag genomfördes viss reformering av egnahemsverksamheten, främst i ändamål att befordra nybildning av egnahemsjordbruk. Vid samma riksdag infördes en anordning med premielån till egnahemslåntagare för nyodlings-, byggnads- och grundförbättringsarbeten. Även vid 1927 års riksdag beslötos ändringar i lånebestämmelserna, huvudsakligen avseende reglerna för egnahemslånens förräntning och återbetalning. Vid 1928 års riksdag antogs förändrade bestämmelser rörande den statsunderstödda egnahemsverksamheten.

Nu gällande bestämmelser återfinnas i tre kungörelser av den 8 juni

1928, nämligen nr 217 angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, nr 218 med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten samt nr 219 med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten.

Utskottet lämnar i det följande redogörelse för ifrågavarande bestämmelser i den mån, så erfordras, med hänsyn till däri föreslagna ändringar.

I sitt förenämnda betänkande angående statlig hjälpaktion åt vissa egnahemslåntagare har 1931 års egnahemsutredning behandlat huvudsakligen följande spörsmål, nämligen egnahemslåntagarnas ekonomiska svårigheter, dessas omfattning, art och orsaker; sänkning av vissa räntesatser å egnahemslånen; de årliga annuiteternas uppdelning i flera inbetalningsterminer; tilläggs lån för om-, till- eller nybyggnad; vissa ändringar i bestämmelserna för den statsunderstödda premielåneverksamheten; samt åtgärder för hjälp i det aktuella krisläget.

*Huvuddragen
av Kungl.
Maj:ts förslag.*

Kungl. Maj:ts förslag innefattar i huvudsak följande. *Räntan* å egnahemslån för jordbrukslägenheter för åren 1932 och 1933 nedsätts från 4 procent till 3.7 procent å statslån, varför amorteringsskyldighet ej föreligger, och från 4.3 procent till 3.3 procent å den stående delen av statslån, varför amorteringsskyldighet föreligger. Då sistnämnda låntagare nu hava att erlægga 4.75 procent å amorteringsdelen skulle genomsnittsräntan för dessa under berörda båda år komma att nedsättas till i runt tal 4 procent. Vidare avser förslaget att åt Kungl. Maj:t medgiva rätt att medgiva visst *anstånd med betalning av räntor och amortering å lån från egnahemslånefonden*. Ytterligare innebär förslaget att i särskild ordning skulle kunna erhållas *tilläggs lån för om-, till- eller nybyggnad* till belopp av högst fem sjättedelar av förbättringsvärdet ävensom att *premielån* må kunna i samband med beviljande av egnahemslån utgå *för gödselvårdsanläggning utan att annat byggnads-, odlings- eller grundförbättringsarbete utföres*. Slutligen skulle genom förslaget möjlighet öppnas för sådana egnahemslåntagare — såväl innehavare av jordbrukslägenheter som bostadslägenheter — vilka äro i trängande behov av bistånd att erhålla *bistånd i form av räntefria stödlån* under vissa närmare angivna villkor.

Med avseende å de särskilda förslagen följer utskottet propositionens uppställning.

Egnahemslåntagarnas ekonomiska svårigheter, dessas omfattning, art och orsaker.

Utskottet

På sätt ovan nämnts har 1931 års riksdag på utskottets hemställan anhallit om utredning i vad mån en statlig hjälpaktion för vissa egnahemslåntagare kunde anses erforderlig och rörande lämpligaste sättet för den sammans genomförande. Tillika anhöll riksdagen om framläggande för

1932 års riksdag av det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Resultatet av den utredning, som i anledning härav verkstälts, giver vid handen, att egnahemslåntagarna i vissa fall hava att kämpa med betydande ekonomiska svårigheter. Samstämmigt har framhållits, att den främsta orsaken till det iråkade läget vore att hänföra till den allmänna depressionen inom jordbruket och övriga näringsgrenar. Depressionen hade verkat såväl direkt därigenom, att priset å jordbruksprodukter fallit som indirekt genom att köpkraften hos industriebefolkningen minskat. Under senare år hade ökade svårigheter gjort sig gällande för egnahemslåntagarna att få arbete utom hemmet, vilket sammanhänge med den industriella depressionen främst inom trävaru- och stenindustrien. En medverkande orsak hade ock varit att understundom inköpspriset för jorden varit för högt, vilket medfört att lägenheterna redan från början blivt mindre bärkraftiga och låntagarna starkt skuldsatta.

Redan de sålunda föreliggande förhållanden med de sociala svårigheter av olika slag, som därav kunna befaras bliva föranledda, synas utskottet tala för att ett understödjande ingripande sker från det allmänns sida. Det må härvid ock framhållas, att staten genom de möjligheter till egnahemsbildning, som öppnats genom egnahemslånefondens inrättande, måste anses hava i sin mån inbjudit till åstadkommande av de lägenheter, varom här är fråga. Härtill kommer att staten på grund av sina i egnahemsrörelsen investerade betydande kapitaltillgångar bör i eget intresse se till att lägenheternas bärkraft icke så minskas, att därigenom statens ekonomiska intressen i förevarande avseende röna en alltför ofördelaktig inverkan. Med denna syn på förevarande spörsmål vill utskottet alltså förorda, att vissa åtgärder vidtagas, som kunna vara ägnade att bereda egnahemslåntagarna vissa lättnader i de nuvarande svårigheterna.

1:o.

Nedsättning av vissa räntesatser å egnahemslånen m. m.

Under denna punkt har Kungl. Maj:t såsom ovan nämnts föreslagit riksdagen medgiva, att å statslån från egnahemslånefonden, som för år 1920 eller senare år beviljats eller beviljas för utlämnande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, räntan må för åren 1932 och 1933 nedsättas till 3.7 procent å statslån, varför amorteringsskyldighet ej föreligger, och till 3.3 procent å den stående delen av statslån, varför amorteringsskyldighet föreligger, allt under villkor att låneförmedlare medgiver innehavare av egnahemslån från ifrågakommande statslån enahanda nedsättning av räntan.

I motionen I: 309 har i förevarande avseende yrkats att den av Kungl.

med en annuitet av 6 procent och å lån för bostadslägenheter med en annuitet av 7 procent;

c) lånets stående del, som i regel icke från statens sida kan uppsägas, förrän amorteringsdelen tillfullo guldits, skall vara återbetald inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen bort fullgöras.

1920—1927 års lån (Sv. förf.-saml. nr 483/1919 och 126/1923):

ränta: till och med året före det, amorteringsskyldighet inträder, 4 procent, därefter 4.75 procent med undantag dock för räntan å stående delen av lån för jordbrukslägenheter, vilken kan från och med år 1928 ned sättas till 4.3 procent (Sv. förf.-saml. nr 239/1927);

återbetalning: enahanda bestämmelser som de för 1905—1919 års lån gällande med undantag dock beträffande tiden för amorteringens början, vilken för 1920—1927 års lån inträder med sjätte året efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats.

Lån av år 1928 eller senare år (Sv. förf.-saml. nr 239/1927 och 217/1928):

ränta: intill dess kapitalavbetalningen börjar 4 procent; därefter 4.5 procent å lån för jordbrukslägenheter och 5 procent å lån för bostadslägenheter;

återbetalning:

a) lånet delas i en amorteringsdel, utgörande två femtedelar av utbetkommet lånebelopp, samt en stående del, utgörande tre femtedelar av samma belopp;

b) återbetalningsskyldigheten beträffande amorteringsdelen inträder

Summa utestående lånebelopp den 31/12 1932 (före 1932 års inbetalningar)	Gällande räntesatser	Ränta för år 1932 efter gällande räntesatser	Föreslagna räntesatser fr. o. m. år 1932		Ränta för år 1932		Beräknad ränteförlust	
			alt. I	alt. II	enl. alt. I	enl. alt. II	enl. alt. I	enl. alt. II
29,871,740	4.75 %	1,418,907	3.6 %	4 %	3,959,720	4,399,680	755,580	315,620
30,523,790	4.3 %	1,312,523						
54,096,730	4 %	1,983,870						
114,492,260		4,715,300						
14,942,150	4.75 %	709,752	4.5 %	se föreg. kol.	672,396	672,396	104,080	104,080
15,817,510	4.75 %	751,330	4.5 %		711,790	711,790		
5,031,780	4 %	201,271	4 %		201,271	201,271		
5,436,850	5 %	271,842	4.5 %		244,658	244,658		
15,185,220	4 %	507,405	4 %		507,405	507,405		
		2,441,600			2,337,520	2,337,520		
					Summa		859,660	419,700

för lån till jordbrukslägenheter med sjätte året och för lån till bostadslägenheter med fjärde året, allt efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats; å lån för jordbrukslägenheter erlägges en annuitet av 6.5 procent och å lån för bostadslägenheter en annuitet av 8 procent; c) beträffande återbetalningen av lånets stående del gälla samma bestämmelser som för tidigare lån.

För de enskilda egnahemslån, som utlämnas ur statslånen, gälla motsvarande ränte- och återbetalningsbestämmelser som för statslånen.

Inom *egnahemsutredningen* hade uppgjorts två alternativa förslag avseende sänkning av räntan å lån, som utlämnats efter år 1919. Det ena avsåg en sänkning av räntan å jordbrukslån under hela lånetiden till 3.6 procent och å bostadslån under amorteringstiden till 4.5 procent (alternativ I). Det andra innebure en sänkning av räntan å jordbrukslån under hela lånetiden till 4 procent och å bostadslån under amorteringstiden till 4.5 procent (alternativ II). Genom följande genom egnahemsutredningens försorg verkställda beräkning av egnahemslånefondens ränteförlust under budgetåret 1932/1933, om de lägre räntesatserna komme att tillämpas för tiden från och med den 1 januari 1932, erhålles följande överblick av den minskning i ränteinkomster, som skulle bli en följd av förslagens genomförande.

Rörande återbetalningsvillkoren har utredningen åberopat följande sammanställning:

	Enligt gällande bestämmelser			Enligt föreslagna bestämmelser		
	Ränta %	Annuitet %	Antal amorte- ringsår	Ränta %	Annuitet %	Antal amorte- ringsår
<i>Jordbrukslån.</i>						
För åren 1920—1927 ...	4.75	6	34	{ 3.6 4	4.75	41
					5.00	42
För åren 1928—1931 ...	4.5	6.5	27	{ 3.6 4	4.75	41
					5.00	42
<i>Bostadslån.</i>						
För åren 1920—1927 ...	4.75	7	25	{ 4.5 4.5	6.75	25
För åren 1928—1931 ...	5	8	21			

Anm. Räntesatsen 4 % och annuiteten 5.00 % hänföra sig till alternativ II.

Egnahemsutredningen har stannat för alternativ I. En ledamot har tillstyrkt alternativ II, varjämte en ledamot påyrkat oförändrade räntebestämmelser.

Kungl. Maj:ts
förslag.

Kungl. Maj:ts förslag, som närmast anknyter till egnahemsutredningens alternativ I, har emellertid endast avseende å jordbrukslägenheter och innebär dessutom den skillnaden i jämförelse med nämnda alternativ, att räntan å statslån varför amorteringsskyldighet ej föreligger föreslås till 3.7 procent (enligt gällande bestämmelser 4 procent). Räntan å den stå-

ende delen av statslån, varför amorteringsskyldighet ej föreligger, är såsom redan nämnts upptagen till 3.3 procent med bibehållande i sistnämnda fall av oförändrad räntefot av 4.75 procent å amorteringsdelen.

Den ekonomiska innebörden av förslaget framgår av följande i statsrådsprotokollet intagna sammanställning.

	Räntebelopp 1932 (kronor)	
	enl. nuv. regler	enl. förslaget
Lån beviljade 1905—1919	c:a 1,300,000	c:a 1,300,000
Jordbrukslån beviljade 1920—1926:		
amorteringsdel	1,418,907	1,418,907
stående del	1,312,523	1,007,285
Jordbrukslån beviljade 1927—1931 (1932)	1,983,870	1,835,080
Bostadslån beviljade 1920—1931 (1932)	2,441,600	2,441,600
Summa	8,456,900	8,002,872.

Statens ränteinkomst å egnahemslånefonden skulle alltså vid genomförande av förslaget för budgetåret 1932/1933 minskas från 8,456,900 med 454,028 kronor till 8,002,872 kronor. Då i förslaget till riksstat för nämnda budgetår upptagits en beräknad ränteinkomst å fonden av 8,000,000 kronor, skulle förslagets genomförande ej föranleda rubbning av den i årets statsverksproposition sålunda gjorda inkomstberäkningen.

Motionen II: 291 avser en nedskrivning av från egnahemslånefonden utlämnade jordbrukslån med femtio procent av det ursprungliga lånebeloppet. Motionen I: 309 innefattar i nu förevarande avseende ingen annan ändring i Kungl. Maj:ts förslag än att räntesänkningen skall gälla utan någon tidsbegränsning. I motionen II: 462 ävensom i den före propositionens avlåtande väckta motionen II: 141 har upptagits egnahemsutredningens ovanberörda förslag (alternativ I), att räntesänkningen, som skulle omfatta jämväl bostadslån, borde ske på sådant sätt, att räntan å efter 1919 utlämnade lån likaledes utan någon tidsbegränsning bestämmes å jordbrukslån till 3.6 procent samt vidkommande bostadslån till 4.5 procent under amorteringstiden och under den amorteringsfria tiden såsom hittills till 4 procent.

*Motionerna
I: 309 samt
II: 141, 291
och 462.*

Vad först angår det i motionen II: 291 framställda förslaget om nedskrivning av jordbrukslån med femtio procent av det ursprungliga lånebeloppet, kan utskottet med hänsyn till de vittomfattande ekonomiska konsekvenser för statsverket, som därvid skulle föranledas, icke förorda motionen.

Utskottet.

Däremot sympatiserar utskottet för sin del med den tanke, som kommit till uttryck i egnahemsutredningens motionsvis upptagna förslag om en mera allmän återgång till den före 1920 gällande egnahemsräntan för samtliga efter 1919 utlämnade lån. Man bör sålunda icke förbise, att de där-

efter vidtagna räntehöjningarna tillkommit under tider, då med hänsyn till rådande goda konjunktioner inom jordbruket vederbörande ansågos kunna utan olägenhet bära en ökad ränteutgift. Sedan har emellertid en omsvängning skett i motsatt riktning, vilken utvecklats till den kris av utomordentlig skärpa, vari jordbruksnäringen för närvarande befinner sig. Det synes utskottet i varje fall förklarligt, att de egnahemsbyggare, som efter de vikande konjunkturen utfört sina lägenheter, betrakta sig såsom i viss mån missgynnade i förhållande till de egnahemslåntagare, som oaktat de anlagt sina lägenheter med i övrigt betydligt mindre ekonomiska uppförfingar likväl komma i åtnjutande av en fördelaktigare ränta. Med avseende å sådana egnahemslåntagare, som erhållit lån för uppförande av bostadslägenheter, torde i detta avseende kunna åberopas de ekonomiska svårigheter, som föranletts av den allt mera omfattande inskränkningen särskilt i den industriella driften med därav följande minskade arbetstillfällen. Härtill kommer vad de senare två åren beträffar de betydande svårigheter, som föranletts av den därunder inträffade allmänna ekonomiska kris med en i den öppna länemarknaden abnormt uppdriven räntefot.

Även om utskottet sålunda har denna allmänna inställning till räntefrågan är utskottet å andra sidan fullt medvetet om att det under rådande tryckta statsfinansiella läge icke torde vara möjligt genomföra en räntesänkning av antytt slag med hänsyn till de stora uppförfingar för staten i form av uppkommande ränteförluster, som en sådan åtgärd skulle innebära. Utskottet anser sig därför icke böra nu framställa något förslag i sådant avseende, men anser dock den förevarande frågan vara av sådan betydelse, att en närmare utredning rörande möjligheterna i av utskottet angivet avseende bör komma till stånd. En hänvändelse härom synes utskottet sålunda böra göras hos Kungl. Maj:t.

Det för närvarande mycket oklara läget på det ekonomiska området över huvud torde för övrigt onekligen utgöra ett skäl att icke just nu företaga några för framtiden bindande åtgärder å förevarande område. Vidkommande den räntesänkning av mera tillfällig natur, som utskottet i allt fall anser sig böra förorda, möter även här spörsmålet, vilken omfattning denna räntesänkning bör givas. Kungl. Maj:ts förslag har härutinnan allenast avseende å jordbrukslägenheter, under det att i motionerna II:141 och 462 föreslagits, att räntesänkningen skulle få tillgodokomma jämväl innehavare av bostadslån. För egen del hyser utskottet den uppfattningen att såsom i motionerna gjorts gällande i många fall lika vägande skäl kunna åberopas för en räntesänkning för bostadslån som i fråga om jordbrukslån. Utskottet har redan här ovan antytt de ekonomiska svårigheter, som sammanhånga med den alltmer omfattande arbetslösheten, men å andra sidan lär emellertid icke kunna fränkommas, att innehavarna av jordbrukslån, vilka för sitt uppehälle i vart fall huvudsakligen äro hänvisade till den avkastning jordbruket kan lämna, på grund av de nära nog katastrofalt låga priser

på jordbrukets produkter, som under en följd av år varit gällande, blivit försatta i ett om möjligt ännu svårare ekonomiskt läge än innehavarna av bostadslån, som dock i åtskilliga fall genom fast anställning hava sin säkra utkomst. Utskottet vill härvid framhålla, att i det ovanberörda i förevarande proposition jämväl framlagda förslaget om anvisande av särskilt anslag för utlämnande av stödlån understöd är avsett att kunna utgå jämväl till innehavare av bostadslån. I betraktande av sistnämnda förhållande och med hänsyn till den återhållsamhet, som det nuvarande statsfinansiella läget ålägger, har utskottet ansett sig kunna vara med om att för närvarande begränsa räntesänkningen att avse allenast jordbrukslån.

Beträffande den procent, vartill räntan å jordbrukslån bör bestämmas för åren 1932 och 1933, anser sig utskottet jämväl av statsekonomiska hänsyn icke böra gå längre än Kungl. Maj:t föreslagit.

Av det nu anförda torde framgå, att utskottet icke funnit sig böra förorda vare sig motionen I: 309 eller motionerna II: 141 och 462. Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag i vad rör egnahemsräntan.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del medgiva, att å statslån från egnahemslånefonden, som för år 1920 eller senare år beviljats eller beviljas för utlämnande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, räntan må för åren 1932 och 1933 nedsättas till 3.7 procent å statslån, varför amorteringsskyldighet ej föreligger, och till 3.3 procent å den stående delen av statslån, varför amorteringsskyldighet föreligger, allt under villkor att låneförmedlare medgiver innehavare av egnahemslån från ifrågakommande statslån enahanda nedsättning av räntan;

b) med anledning av motionerna II: 141 och 462 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville föranstalta om närmare utredning rörande möjligheterna att återgå till den ränta å egnahemslån, som var gällande före år 1920 samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning;

c) att motionerna I: 309 samt II: 141, 291 och 462 — motionerna I: 309 och II: 462 i nu förevarande delar — i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anförte och hemställt, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

2:o.

De årliga annuiteternas uppdelning å flera inbetalningsterminer.

Under punkt 2 har som nämnts Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande omständigheter bevilja låneförmedlare anstånd under högst tre månader med erläggande helt eller delvis av föreskrivna ränte- och kapitalavbetalningar till egnahemslånefonden.

*Motionerna
I: 201 och 202.*

Under denna avdelning upptager utskottet de ovanberörda motionerna I: 201 och I: 202. I den förra föreslås sådan ändring i 9 § av gällande uppbördsreglemente att därest erläggande av amortering och ränta å egnahemslån sker i samband med kronouppbörden inbetalningen må uppdelas på två betalningsterminer. I motionen I: 202 föreslås skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om sådan ändring av kungl. kungörelsen den 8 juni 1928 angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, att låneförmedlare skall för varje år inbetala hälften av ränta och amortering före utgången av februari månad och hälften före utgången av juni månad nästföljande år.

Enligt § 10 i kungörelsen nr 218/1928 äger vederbörande länsstyrelse på framställning av låneförmedlare ombesörja, att ränta och kapitalavbetalningar å av låneförmedlare utlämnade egnahemslån varda i samband med någon kronans uppbörd genom vederbörandes försorg debiterade, uppburna och redovisade. Låneförmedlarna hava att före utgången av mars månad varje år till statskontoret erlægga de å det närmast föregående året belöpande ränte- och kapitalavbetalningarna å statslånen från egnahemslånefonden.

I proposition nr 186 till 1931 års riksdag beslöt Kungl. Maj:t inhämta riksdagens yttrande rörande förslag till ändrad tid för kronouppbörden m. m. Det för riksdagen framlagda förslaget innebar i huvudsak, att kronouppbörden skulle uppdelas å två terminer beträffande vissa närmare angivna utskyldstitlar, bland vilka annuiteter å egnahemslån ej upptagits. Där uppdelning ej vore medgiven, skulle utskylderna erläggas under första terminen. Under ärendets beredning i finansdepartementet hade övervägts uppdelning jämväl av uppbörden av annuiteter å egnahemslån. Vid ärendets anmälan för Kungl. Maj:t avstyrktes emellertid dylik anordning av chefen för sagda departement, då annuiteterna å egnahemslån hade en annan karaktär än vanliga skatter och annuiteterna förekomme å kronodebetsedel blott i ett mindre antal av länen samt därjämte de delbara titlarnas antal måste såvitt möjligt begränsas. Ärendet avgjordes 1931 i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Under ärendets behandling i riksdagen 1931 yrkades i motionen nr II:411, bland annat, att å kronodebetsedels delbara utskyldstitlar skulle uppföras jämväl egnahemslån, men blev motionen, efter bevillningsutskottets avstyrkande, av riksdagen avslagen.

1931 års *egnahemsutredning* har ägnat uppmärksamhet jämväl åt förevarande spörsmål.

Från hushållningssällskapen och övriga större lånförmedlare hade inhämtats yttranden i ämnet. Nio hushållningssällskap inkasserade annuiteterna genom kronuppbörden, medan övriga låneförmedlare själva handlade uppbörden. I senare fallet skedde inleveransen till låneförmedlarna på olika sätt, antingen kontant eller i postanvisning, över postgiro eller genom inlösande av postförskott. Av de till egnahemsutredningen avgivna yttrandena framginge, att de flesta låneförmedlarna för det dåvarande icke ansåge sig böra påkalla någon ändring av gällande bestämmelser rörande uppbörden. Utredningen ville emellertid förorda, att inbetalningen, då denna skedde i samband med kronuppbörden, uppdelades på två terminer. Genom sådan anordning skulle ernås, att ifrågavarande låntagare komme i jämförlig ställning med övriga låntagare.

Statskontoret har förklarat sig ej hava erinran mot en uppdelning av annuiteterna å egnahemslån under förutsättning, att uppbördsmyndigheterna redovisade inbetalningarna till vederbörande låneförmedlare i så god tid, att dessa kunde fullgöra sin författningsenliga skyldighet att före utgången av mars månad verkställa behörig inbetalning å statslånet.

I skrivelse den 10 februari 1932 har *statens egnahemsstyrelse* hemställt, att förslag måtte föreläggas riksdagen, att å egnahemsstatslån för varje år belöpande räntor och amorteringar finge av låneförmedlarna inbetalas i två poster året därpå, den ena före utgången av mars och den andra före utgången av september månad. Därvid har egnahemsstyrelsen anfört bland annat följande.

För att underlätta för ekonomiskt svagare låntagare att fullgöra sina betalningsskyldigheter för egnahemslånen, hade åtskilliga låneförmedlare, som ej använde kronuppbördssättet, i den mån det varit dem möjligt, antingen medgivit låntagarna anstånd med inbetalningen av annuiteterna — helt eller delvis — eller låtit dem verkställa betalning i flera uppbördsterminer eller ock infört sådant avbetalningssystem, att endast mindre poster med jämna mellantider, eller när det bäst passat, behövt av låntagarna betalas. (Enligt gällande bestämmelser ägde låneförmedlarna förlägga uppbördstiden tidigast till november månad det år, för vilket betalning utginge.) Då emellertid låneförmedlarna, enligt vad förut nämnts, vore skyldiga till statskontoret verkställa inbetalning av förfallna annuiteter å erhållna egnahemsstatslån senast före mars månads utgång året efter det, betalningen avsåge, saknade låneförmedlarna i regel ekonomiska möjligheter att utöver denna tid medgiva låntagarna utsträckt betalningstid i någon större omfattning. Svårigheter för låneförmedlarna att särskilt under rådande depressionstid kunna under den korta uppbördstid, som sålunda stode dem till buds, inkassera annuiteterna, torde visserligen i främsta rummet föreligga beträffande innehavare av jordbruks-egnahem. Den rådande arbetslösheten hade emellertid även medfört betalningssvårigheter för åtskilliga bostadslångtagare. En anordning med inleverans till statskontoret två gånger årligen i stället för en skulle med säkerhet innebära lättnad för låneförmedlarna i deras strävan att bereda låntagarna största möjliga betalningsanstånd.

Statskontoret har i yttrande den 19 februari 1932 anfört bland annat följande.

För att låneförmedlarna skulle kunna i vederbörlig ordning fullgöra sina förpliktelser gentemot statskontoret borde uppbörden å egnahemslånen vara verkställd före den 31 mars året efter det år, å vilket förfallna belopp belöpte. Då emellertid låneförmedlarna kunde förlägga uppbörden till terminer under såväl låneåret som under tiden intill den 31 mars påföljande år, torde något hinder att verkställa uppbörden halvårsvis eller oftare icke föreligga med nu gällande bestämmelser. Enbart för möjliggörande av att egnahemslåntagarna finge erlægga förfallna belopp genom periodiska avbetalningar torde sålunda tvenne betalningsterminer för å egnahemsstatslånen förfallna räntor och annuiteter icke vara erforderliga. Vad som skulle vinnas genom ett bifall till egnahemsstyrelsens förslag vore sålunda endast möjlighet för låneförmedlarna att för sina låntagare utsträcka lånetiden med ett halvt år på så sätt, att uppbörden av annuiteter för ett år — exempelvis för år 1932 — kunde fördelas under loppet av ungefär ett och ett halvt år. Ett generellt anstånd, på sätt egnahemsstyrelsens förslag innebure, torde icke vara av behovet påkallat.

Departementschefen har anfört i huvudsak följande.

»Beträffande först frågan om uppdelning av annuiteterna å två terminer i de fall, då inbetalning sker i samband med kronuppbörden, vill jag allenast hänvisa till det beslut i ämnet, som fattades i följ. Därest allvarliga olägenheter för någon låneförmedlare anses förknippade med nuvarande kronuppbördssystem, står det denne fritt att övergå till annan ordning för egnahemsannuiteternas uppbörd. I fråga om de låneförmedlare, som ej anlita kronans uppbörd, torde av de till egnahemsutredningen afgivna yttrandena framgå, att flertalet låneförmedlare icke påkalla någon ändring av nuvarande uppbördssystem. Såsom från flera låneförmedlare framhållits, komme givetvis en anordning med två särskilda uppbördsterminer att förorsaka ökat arbete med indrivning och bokföring. Hos hushållningssällskapen lär uppbördssättet i allmänhet vara tillrättalagt till låntagarnas förmån på så sätt, att sällskapen, där så erfordras, till statskontoret förskottera utebliven betalning av räntor och amorteringar. För en och annan enskild låneförmedlare torde visserligen, såsom jämväl statskontoret framhållit, under förhanden varande betalningssvårigheter den situation kunna uppkomma, att låneförmedlaren ej ser sig i stånd att till statskontoret förskottera utebliven betalning från låntagarna. För sådana undantagsfall synes medgivande för Kungl. Maj:t böra utverkas av riksdagen att, i viss anslutning till vad som jämlikt beslut av 1924 års riksdag stadgats i brev till domänstyrelsen den 4 april 1924 (nr 65) angående betalningsanstånd för köpare av kronojord, efter prövning i varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande omständigheter, bevilja låneförmedlare, som därom ansöker och visar sig hava medgivit egnahemslåntagare betalningsanstånd, visst anstånd med betalning av räntor och amortering å lån från egnahemslånefonden. För att sådant anstånd, varom här är fråga, ej må föranleda förskjutning av de för varje budgetår påräkneliga ränte-

och kapitalinbetalningarna till fonden, torde anstånd utöver en tid av tre månader, räknat från mars månads utgång, ej böra medgivas. Därest riksdagen lämnar sådant bemyndigande, varom nu är fråga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i vart fall besluta angående de villkor, varunder anstånd bör lämnas.»

Beträffande först det i motion I:201 framställda förslaget om uppdelning av annuiteterna å egnahemslån i två terminer i fall då inbetalning sker i samband med kronouppbörden håller utskottet i likhet med motionären före, att egnahemslåntagarna böra — särskilt i betraktande av det svåra ekonomiska läget — i förevarande avseende beredas de lättnader, som kunna vara möjliga. Såsom ovan berörts har också statens egnahemsstyrelse just för det fall som i motionen avses förordnat en uppdelning på två terminer i ändamål att därigenom ifrågavarande låntagare skulle komma i jämförlig ställning med övriga låntagare. Från statskontorets sida har framhållits, att därest låneförmedlarna skulle kunna i vederbörlig ordning fullgöra sina förpliktelser gentemot statskontoret, uppbörden å egnahemslånen skulle vara verkställd före den 31 mars året efter det år, å vilket förfallna belopp belöpte. I motionen I:202, till vilken utskottet återkommer här nedan, föreslås en anordning, varigenom inlevereringen skulle vara slutförd först före juni månads utgång. Utskottet, som sålunda anser det i motionen avsedda syftet förtjänt av beaktande, är emellertid icke berett att nu omedelbart taga standpunkt till själva förslaget, men anser att en närmare undersökning bör komma till stand för klarläggande av vilka åtgärder, som lämpligast böra vidtagas för vinnande av det med motionen I:201 avsedda syftet.

Vad därefter angår motionen I:202 avseende att bereda låneförmedlare möjlighet att till statskontoret inleverera ränta och amortering å egnahemslån med hälften före utgången av februari och hälften före utgången av juni månad, vill utskottet erinra om det i förevarande proposition innefattade bemyndigandet för Kungl. Maj:t att medgiva låneförmedlare anstånd med betalning av räntor och amorteringar å egnahemslån intill tre månader räknat från mars månads utgång. Genom en sådan anordning, vilken utskottet anser sig böra tillstyrka, torde det med nu förevarande motion avsedda syftet i stort sett bliva tillgodosett. Detta utesluter emellertid icke, att jämväl det av motionären väckta förslaget torde kunna upptagas i samband med den utredning, som utskottet här ovan förordnat.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del bemyndiga Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall med hänsyn till föreliggan-

Utskottet.

de omständigheter bevilja låneförmedlare anstånd under högst tre månader med erläggande helt eller delvis av föreskrivna ränte- och kapitalavbetalningar till egnahemslånefonden;

2) med anledning av motionen I: 201 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa närmare utredning rörande de åtgärder, som kunna finnas böra vidtagas för tillgodoseende av det i motionen avsedda syftet samt, i den mån så kan vara påkallat, förelägga riksdagen det förslag, vartill utredningen kan giva anledning;

3) att motionen I: 202 må anses besvarad genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt.

3:o.

Tillägglån för om-, till- eller nybyggnad samt vissa ändringar i bestämmelserna för den statsunderstödda premielåneverksamheten.

I punkt 3 har Kungl. Maj:t som redan nämnts föreslagit riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t må i huvudsaklig överensstämmelse med i bilaga A till förenämnda statsrådsprotokoll intagna bestämmelser utfärda kungörelse om ändrad lydelse av §§ 1, 15 och 17 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten.

Då de föreslagna författningsändringarna ha avseende å tillägglån till egnahemslån ävensom å premielån i samband med egnahemslån må av härutinnan nu gällande bestämmelser här återgivas följande.

Stadganden rörande tillägglån finnas införda i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten. I § 1 tredje stycket stadgas, att egnahemslån må utlämnas jämväl för utvidgning och förbättring av jordbrukslägenhet, som sökanden redan innehar, till ett mera bärkraftigt jordbruk, så ock för bostadslägenhets omläggning till jordbrukslägenhet (tillägglån). I § 15 stadgas, att tillägglån må beviljas under förutsättning, bland annat, att låntagaren innehar ett jordbruk eller annan mindre lägenhet av den art, att han huvudsakligen på grund av jordbrukets eller lägenhetens ringa areal icke av jordbruk kan erhålla erforderlig utkomst, att han vinnlagt sig om nöjaktig skötsel av sitt äldre jordbruk samt att han åsyftar att, genom förvärv och tillgodogörande av lämplig jord, avsedd att tilläggas lägenheten (tillskottsjord), i väsentlig grad utvidga och förbättra lägenheten till större bärkraft i jordbrukshänseende. Såsom säkerhet för tillägglånet godtages första inteckning i tillskottsjorden jämte inteckning i den äldre lägenheten ovanför egnahemslånet.

Jämlikt § 17 i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten må premielån icke tilldelas annan egnahemslåntagare än den, som åsyftar att genom nyodling och nybyggnad bilda ett helt och hållet nytt jordbruk eller genom mera väsentligt nyodlings-, byggnads- eller grundförbättringsarbete i avsevärd mån förbättra eller utvidga sin lägenhet. Med mera väsentligt byggnadsarbete förstås, att antingen det för lägenheten erforderliga ekonomihuset nyuppföres eller underkastas större ombyggnad eller ock bostadshuset nyuppföres. I § 18 av samma kungörelse stadgas, att vid utlämnande av premielån företräde bör givas den, som därmed avser att utföra sådana företag som nyodling, uppförande av ekonomihus, gödselstad och dylikt.

Kungl. Maj:ts förslag, beträffande vars närmare innebörd utskottet får hänvisa till det vid detta utlåtande såsom *Bilaga A* fogade författningsförslaget, innebär *dels* att tilläggs lån till egnahemslån skulle kunna erhållas jämväl för genomförande av erforderlig ny-, om- eller tillbyggnad å innehavd jordbrukslägenhet, *dels ock* att premielån må i samband med beviljande av egnahemslån utgå för gödselvårdsanläggning, utan att annat byggnads-, odlings- eller grundförbättringsarbete utföres, ävensom för större ombyggnad av bostadshus å jordbruksegnahem.

Kungl. Maj:ts
förslag.

Efter redogörelse för vissa av 1931 års egnahemsutredning framlagda förslag har *departementschefen* anfört följande.

»Av vad egnahemsutredningen anfört rörande frågan om viss utvidgad möjlighet till erhållande av tilläggs lån torde framgå, att ej ringa fördel vore att vinna för låntagarna, om möjlighet funnes att i särskild ordning erhålla lån för ny-, om- eller tillbyggnad å jordbrukslägenhet. De av utredningen förebragta skälen för sådan anordning synas välgående. Jämväl den föreslagna låneformen — tilläggs lån till belopp av högst fem sjättedelar av förbättringsvärdet samt mot intecknings-säkerhet näst efter egnahemslånet — finner jag lämplig. Med hänsyn därtill, att lägenhetens värde givetvis förhöjes genom de ifrågasatta byggnadsarbetena, synes den föreslagna säkerheten ej böra möta större betänkligheter. Såsom säkerhet för här avsett tilläggs lån bör emellertid allenast godtagas inteckning i vederbörande fastighet, liggande inom fem sjättedelar av fastighetens efter förbättringsarbetena genom värdering av låneförmidlaren beräknade belåningsvärde. Givetvis tillkommer det vederbörande låneförmidlare att tillse, att säkerheten i det enskilda fallet kan anses betryggande. För vinnande av här avsett syfte är ändring av stadgandena i §§ 1 och 15 av kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) erforderlig.

Förslaget att premielån må kunna i samband med beviljande av egnahemslån utgå för gödselvårdsanläggning, utan att annat byggnads-, odlings- eller grundförbättringsarbete utföres, finner jag mig kunna biträda.

Ej heller mot förslaget att bereda möjlighet för beviljande av premielån för större ombyggnad av bostadshus å jordbruksegnahem har jag något att invända. I nu ifrågavarande syfte torde en mindre jämkning av bestämmelserna rörande premielån i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) vara erforderlig.»

Utskottet.

Utskottet, som betraktar de i propositionen i förevarande del innefattade förslagen såsom ett led i strävandena att åstadkomma bärkraftiga egnahemsjordbruk, finner sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del medgiva, att Kungl. Maj:t må i huvudsaklig överensstämmelse med i bilaga A till detta utlåtande intagna bestämmelser utfärda kungörelse om ändrad lydelse av §§ 1, 15 och 17 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten.

4:o.

Stödlån åt vissa egnahemslåntagare.

Under denna punkt har Kungl. Maj:t såsom redan nämnts föreslagit riksdagen att för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt förslag, av stödlån åt egnahemslåntagare för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 550,000 kronor.

I motionerna I: 309 och II: 462 har hemställts om anvisande för budgetåret 1932/1933 av ett till 1,100,000 kronor förhöjt belopp för utlämnande av stödlån.

Kungl. Maj:ts proposition har i nu förevarande del överlämnats till sammansatta första lag- och jordbruksutskottet för behandling i samband med proposition nr 256 angående åtgärder för lindrande av jordbrukets kreditsvårigheter, vilket jordbruksutskottet härigenom velat för riksdagen

omförmäla.

Stockholm den 31 maj 1932.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Gabrielsson, Elof B. Andersson, Tjällgren, Granath, Fritiof Gustafson, Dalberg* och *Karl A. Johanson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Sköld, Hedlund* i Häste, *Carlström, Bengtsson* i Kullen, *Vahlstedt* och *Pehrsson* i Bramstorp.

Reservationer:

Under punkt 1:o (nedsättning av vissa räntesatser å egnahemslån).

1) av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Granath, Dalberg, Karl A. Johanson* och *Sköld*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Vad först angår — — — göras hos Kungl. Maj:t.

Det för närvarande — — — att räntesänkningen skulle få tillgodokomma jämväl innehavare av bostadslån. För egen del anser utskottet i likhet med vad som framhållits av 1931 års egnahemsutredning ävensom i motionerna II:141 och 462, att vägande skäl föreligga att bereda även innehavare av bostadslån någon räntelindring. Den långt gående begränsning i särskilt den industriella verksamheten, som, på sätt ovan antytts, ägt rum, har sålunda medfört en omfattande arbetslöshet, icke minst bland sådana personer, vilka omkring de större industricentra uppfört bostadsbyggnader med lån från egnahemslånefonden. Och även där förhållandena icke föranlett direkt förlust av förvärvsmöjligheterna, ha genom betydande inskränkningar i arbetstiden vederbörandes inkomster i hög grad minskats. Dessa förhållanden torde i många fall hava försatt innehavare av bostadslån i så allvarliga ekonomiska svårigheter, att en medverkan från statens sida i förvarande avseende måste anses påkallad. Utskottet vill alltså förorda, att en räntesänkning får ske för åren 1932 och 1933 även i fråga om efter 1919 beviljade bostadsegnahemslån. Med avseende å räntesatserna ansluter sig utskottet till det i motionerna II:141 och 462 väckta förslaget, att räntan under amorteringstiden sänkes till 4.5 procent och bibehålles vid oförändrat 4 procent under den amorteringsfria tiden. Denna räntesänkning skulle enligt uträkning i propositionen medföra en ränteförlust av i avrundat tal 104,000 kronor utöver vad Kungl. Maj:ts förslag innebär. Då detta belopp måste anses såsom jämförelsevis ringa i betraktande av ränteförlusternas sammanlagda belopp, synes den föreslagna förändringen knappast påkalla någon höjning av den i statsverkspropositionen beräknade ränteinkomsten å egnahemslånefonden.

Utskottet tillstyrker i övrigt Kungl. Maj:ts förslag i vad rör egnahemsrättan. Av det anförda torde framgå, att utskottet icke funnit sig böra förorda motionen I: 309 i nu förevarande del.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) med anledning av Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del och motionerna II: 141 och 462 — motionen II: 462 likaledes i nu förevarande del — medgiva, att å statslån från egnahemslånefonden, som för år 1920 eller senare år beviljats eller beviljas för utlämnande av egnahemslån, rätten må för åren 1932 och 1933 nedsättas, vidkommande jordbrukslägenheter till 3.7 procent å statslån, varför amorteringsskyldighet ej föreligger, och till 3.3 procent å den stående delen av statslån, varför amorteringsskyldighet föreligger, samt beträffande bostadslägenheter till 4.5 procent å statslån, varför amorteringsskyldighet föreligger, allt under villkor att låneförmedlare medgiver innehavare av egnahemslån från ifrågakommande statslån enahanda nedsättning av rätten;

2) med anledning av motionerna II: 141 och 462 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om närmare utredning rörande möjligheterna att återgå till den ränta å egnahemslån, som var gällande före år 1920, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning;

3) att motionerna I: 309 samt II: 141, 291 och 462 — motionerna I: 309 och II: 462 i nu förevarande delar — i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anför och hemställt, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

2) av herr *Vahlstedt*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka egnahemsutredningens i utskottets utlåtande (sid. 8) återgivna förslag i förevarande avseende (alternativ I).

Bilaga A.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av §§ 1, 15 och 17 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten.

Härigenom förordnas, att §§ 1, 15 och 17 kungörelsen den 8 juni 1928 med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår:

§ 1.

I den — — — bostadslägenhet (*bostadslån*).

Utan hinder — — — oinskränkt besittningsrätt.

Enligt vad därom stadgas i § 15 må egnahemslån utlämnas jämväl för utvidgning eller förbättring av jordbrukslägenhet, som sökanden redan innehar, till ett mera bärkraftigt jordbruk, så ock för bostadslägenhets omläggning till jordbrukslägenhet (*tillägglån*).

§ 15.

För utlämnande — — — efterrättelse, nämligen

1) att tillägglån må beviljas under förutsättning,

a) att låntagaren innehar antingen ett jordbruk eller annan mindre lägenhet av den art, att han huvudsakligen på grund av jordbrukets eller lägenhetens ringa areal icke av jordbruk kan erhålla erforderlig utkomst, eller ett jordbruk, vars åbyggnad är i behov av om- eller tillbyggnad; att han vinnlagt sig om nöjaktig skötsel av sitt äldre jordbruk; samt att han åsyftar att utvidga eller förbättra lägenheten till större bärkraft i jordbrukshänseende antingen genom förvärv och tillgodogörande av lämplig jord, avsedd att tilläggas lägenheten (*tillskottsjord*), eller genom företagande av erforderlig ny-, om- eller tillbyggnad å lägenheten;

b) att värdet av fastigheten, efter förvärvet av tillskottsjorden och härav möjligen föranledda byggnads- och förbättringsarbeten eller efter företagandet av ny-, om- eller tillbyggnad utan samband med förvärv av tillskottsjord, icke överstiger det i § 5 angivna maximivärdet för jordbrukslägenhet;

2) att tillägglånet icke må överstiga fem sjättedelar av det utav låneförmedlaren beräknade tillhopatagna värdet av tillskottsjorden jämte de

på grund av förvärvet av tillskottsjorden föranledda byggnads- och förbättringsarbeten å lägenheten eller, där tillskottsjord ej förvärvats, det av låneförmedlaren beräknade värdet av ny-, om- eller tillbyggnad å lägenheten, börande tillägglån i intetdera fallet i regel understiga hälften av på nu angivet sätt beräknat värde;

3) att hinder ej möter att såsom säkerhet godtaga

för tillägglån vid förvärv av tillskottsjord gemensam inteckning i den äldre lägenheten och tillskottsjorden, om inteckningen har bästa rätt i tillskottsjorden och sådan förmånsrätt i den äldre fastigheten, att den för tillägglånet lämnade inteckning kommer att vara belägen inom fem sjättedelar av fastighetens efter utvidgningen genom värdering av låneförmedlaren beräknade belåningsvärde, under förutsättning tillika att med bättre rätt i den äldre fastigheten intecknad gäld utgöres av egnahemslån, hypotekslån, sparbankslån eller annat välordnat fastighetslån, samt

för tillägglån för ny-, om- eller tillbyggnad utan samband med förvärv av tillskottsjord inteckning i lägenheten, liggande inom fem sjättedelar av fastighetens efter byggnadsarbetets företagande av låneförmedlaren beräknade belåningsvärde samt med förmånsrätt näst efter till säkerhet för det äldre egnahemslånet lämnad inteckning; samt

4) att tillägglånet — — — för jordbrukslägenhet.

§ 17.

Premielån må — — — av understöd.

För att — — — jord nyodlas.

Med mera väsentligt byggnadsarbete förstås, att det för lägenheten erforderliga ekonomihuset eller bostadshuset nyuppföres eller underkastas större ombyggnad.

Utan hinder av vad i denna paragraf stadgas må premielån utgå för utförande enbart av gödselvärdansläggning.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1932.